

MARINEHISTORISK TIDSSKRIFT

49. årgang

Nr. 2 - maj 2016

MARINEHISTORISK TIDSSKRIFT

Udgivet af:

Selskabet
ORLOGSMUSEETS VENNER /
MARINEHISTORISK SELSKAB
Henvendelse vedr. medlemskab/
abonnement til Søren Nørby -
E-mail: noerby@gmail.com,
Tlf. 2068 6847

ORLOGSMUSEETS
MODELBYGGERLAUG
Henvendelse vedr. medlemskab/
abonnement til formanden Niels
Mejdal. E-mail:
formand.ombl@gmail.com,
Tlf. 3091 5092

Redaktion: Tom Wismann (ansv.h.)
Degnelodden 5, Valby
3200 Helsinge
Tlf. 2287 2029
e-mail: twismann@gmail.com

Layout: Tom Wismann

Tidsskriftet udkommer fire gange årligt.
Artikler og anmeldelser, der ønskes
optaget i tidsskriftet, sendes til
redaktionsadressen. Sidste frist for
indlevering af stof er den 10. i
månederne januar, april, juli og
oktober.

**Eftertryk er kun tilladt med tydelig
kildeangivelse.**

Tryk:
Toptryk Grafisk Aps
www.toptryk.dk
Tlf.: 7465 0101

INDHOLD

Artikler

Uddrag af Frømandskorpsets
historie 1957 - 1977 3
Finn Volke / Søren Nørby

Kortfattet referat fra general-
forsamling i Marinehistorisk
Selskab/Orlogsmuseets Venner 28
Poul Grooss

Orientering om økonomien for
MHS og det tilhørende legat 31
Poul Grooss

Ny formand for Marinehistorisk
Selskab / Orlogsmuseets venner 33
Gustav Lang

CV ny Formand *Gustav Lang* 34

Orientering om flytningen af
Orlogsmuseet 36
Jacob Seerup

Meddelelser fra Orlogsmuseets
Modelbygger laug 39
Niels Buhl

Nekrolog Museumsassistent
Mogens Dithmer 41
Ole Lisberg Jensen

Boganmeldelser 42
Kontingent 47

www.marinehist.dk

Forsidebillede: Frømand, Forsvarsgalleriet

Uddrag af Frømandskorpsets Historie 1957 - 1977

Af Finn Volke. Kommandør.

Redigeret og illustreret af Søren Nørby.

Frømandskorpset fejrer den 17. juni 1997 40års jubilæum. Fyrre år er selvfølgelig ikke noget at regne mod de mange hundrede år, som søværnet har eksisteret i, men alligevel føler vi alle, at det er en begivenhed, der er værd at fejre.

Korpset har, efter en lidt svag start, (man vidste faktisk ikke rigtigt, hvad man ville anvende det til), udviklet sig til en god og livskraftig operativ enhed, som man regner med, og som nu indgår som en naturlig del af Søværnet.

Ved Anden Verdenskrigs ophør stod søværnet over for et kæmpe arbejde med at genopbygge flåden, der for en stor dels vedkommende var gået tabt

under krigen. Der blev indkøbt og bygget nyt skibsmateriel, og erfaringer fra krigen blev studeret, således at man hurtigt kunne få skabt et moderne søværn, der kunne leve op til eftertidens krav. Herved fik man også indblik i de mange operationer, der var blevet gennemført af et forholdsvis nyt våben, nemlig frømandene. Når man siger nyt våben, er det jo nok en sandhed med modifikation, for man har ganske mange beretninger op gennem tiderne om svømmere, der har udført operationer mod skibe eller landinstallationer. Det første egentlige frømandsangreb med udstyr blev udført af italienerne under Første Verdenskrig. To mand trængte ind i Pola havn på en to-mandstorpedo, og sænkede en østrig-ungarsk krydser. Italienerne byggede i mellemkrigsårene videre på deres erfaringer, og da Anden Verdens-

Et par "frøer" i gang med nattens gerning.
(Forsvarsgalleriet)

krig startede, havde de i al hemmelighed opbygget et korps bestående af frømand, kaldet: "den Tiende Lette Flotilla". De opererede nu i Middelhavet mod den allierede skibstrafik, og udførte mange angreb mod de i Gibraltar havn liggende skibe. En del af angrebene blev udført fra et gammelt fragtskib OLTERRA, der lå oplagt i Algeiras, en lille havn i nærheden af Gibraltar.

Englænderne var naturligvis de første til at tage ved lære, og snart dukkede forskellige enheder op inden for de engelske styrker, som på forskellig vis anvendte frømandenes arbejdsmetoder eller udbyggede dem. Ideen spredtes til alle de krigsførende, og efter krigen, da erfaringerne blev tilgængelige, kom de også til Danmark, hvor man studerede dem for at se, om det også var noget for det danske søværn. I første omgang overvejede man, om man kunne anvende frømand i det store minerydningsarbejde, som netop pågik langs den jyske vestkyst. Men man forkastede tanken af økonomiske-, tids- og personelmæssige grunde. Resultatet blev, at man hellere måtte fortsætte med de konventionelle dykkere.

Man havde imidlertid ikke lagt tanken på hylden, og i 1951 startede man et eksperiment ved Torpedostation Kongsøre med 5 mand, som havde gennemgået de for ubådsfolk og dykkere foreskrevne prøver, samt de psy-

kotekniske prøver for flyveaspiranter. Eksperimentet sluttede, da der kun var én mand tilbage, men man havde gjort nogle værdifulde erfaringer, hvorpå man kunne basere det videre arbejde.

En af erfaringerne fra denne første eksperimenterende uddannelse var, at man herhjemme havde for lidt viden om dette specielle felt, så hvis man skulle starte en sådan uddannelse, ville det være nødvendigt at henvende sig til de, der havde den nødvendige viden.

Dette gjorde man opmærksom på i en skrivelse fra Ubådsafdelingen, hvorunder dykkerskolen lå, i 1952. I 1955 og 1956 sendtes udpeget instruktørpersonel derfor til uddannelse ved udenlandske dykker- og frømandsskoler.

Således sendtes en officer til USA for at gennemgå Underwater Swimmers School og den konventionelle dybvandsskole, medens to officerer og en fenrik blev sendt til Norge for at gennemgå den norske frømandsskole.

En af de officerer, der gennemgik den norske skole, var Robert Christensen, der under krigen blev uddannet til faldskærms- og frømand i England under Special Operations Executive (SOE), og siden arbejdede i undergrundsbevægelsen i Aarhus. I den periode udførte han det eneste undervandsangreb, som blev udført herhjemme mod nogle tyske transportskibe i Aarhus havn. Senere måtte han flygte til Sverige, hvor han i en vestsvensk fjord etablerede

en frømandsskole, for at uddanne frø-mænd til indsats i Danmark.

Imidlertid blev han indhentet af fredslutningen, hvorfor skolen naturligvis blev nedlagt. På grund af sine tjenester under besættelsen blev han tilbudt en officersstilling i søværnet, og efter gennemgang af reserveofficersskolen blev han udnævnt til søløjtnant af reserven, og stillede sin ekspertise til rådighed for søværnet. Robert blev således den første skoleforstander for frømandsskolen.

Efter hjemkomsten fra udlandet blev der med den nyerhvervede viden udarbejdet og indsendt uddannelsesplan for frømand, og i foråret 1957 blev planen godkendt, og den første egentlige frømandsuddannelse kunne starte.

Men forinden skulle man jo have personel til skolen.

Nu lå det så heldigt, at Kystbefæstningen skulle nedlægges, og man ville herved stå med et problem med hensyn til, hvad man skulle gøre ved en hel del kystmather, som ville blive overflødige. Der blev nu mulighed for dem til at melde sig til denne uddannelse, og ca. 60 mand meldte sig, hvoraf man udvalgte 12.

Inden man kunne påbegynde den egentlige frømandsskole, var det dog nødvendigt at uddanne nogle hjælpelærere. Robert Christensen kunne jo ikke stå for al uddannelse alene. Der oprettedes derfor et hjælpelærerkursus med følgende elever: OVFR SA E.N. Madsen,

SL II RE NA J.S. Rasmussen, FR SA J. Larsen, OS AR KY E.N. Hansen, OS AR KY B.K. Jensen og OS AR KY H.Aa. Pedersen.

Denne forskole varede fra den 20. maj til den 15. juni, og formålet med forskolen var at uddanne eleverne til svømmedykkere således, at de samtidig med, at de skulle deltage i den daglige undervisning ved frømandsskolen, kunne fungere som hjælpelærere i såvel et antal bifag som i dykning og svømning.

Sideløbende med undervisningen foregik tilrettelægning af frømandsskolen, herunder klargøring af opbevaringsrum til materiellet samt konstruktion af feltbane. Selve frømandsskolen påbegyndtes den 17. juni 1957 og afsluttedes den 27. november 1957.

Eleverne viste under uddannelsen, hvad man kunne udrette med sådan uddannede folk, idet de gennemførte et par eftersøgninger efter såvel minner som druknede, ligesom de deltog i Kystflåde- og i NATO-øvelser. Erfaringerne fra disse øvelser viste, at man i frømandene havde fået et godt redskab til optræning af imødegåelse af sådanne styrker.

I en avisartikel fra en af disse øvelser, som fandt sted på Bornholm, kunne man læse: *"Frømand har pligt til at dolke kammerat, hvis han ikke kan følge med."* Se det var jo barske ord, men det var også en "mild" overdrivelse.

Af det hold, der startede på den første frømandsskole, gennemførte de fire befalingsmænd og ni mather. De skulle så gennemgå en speciel mineuddannelse for at kunne indgå i specielle minerydningshold, fordelt på de tre flådestationer.

Nu ser det hele jo så let ud, men det var sandelig forbundet med visse vanskeligheder at starte en sådan skole op. Dertil krævedes en hel del materiel, men der manglede bevilling til anskaffelsen af dykkerudrustningen. Det var altså nødvendig at bestille det, og så håbe på, at bevillingerne ville gå igennem. Det gjorde de da også, men det gav den daværende chef mange søvnløse nætter.

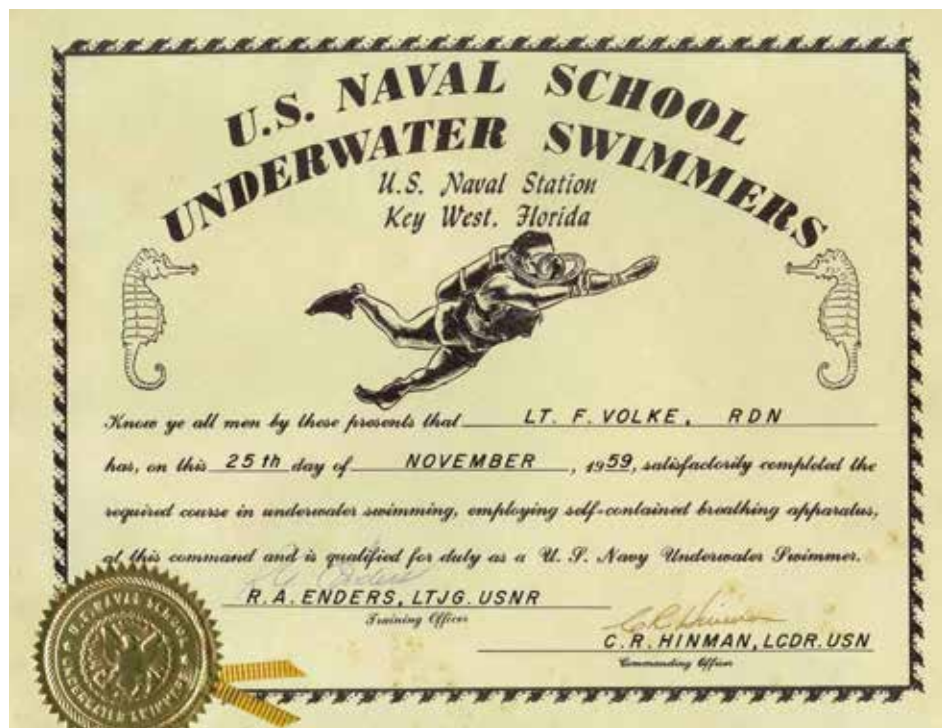
Den sidste del af udrustningen kom samme dag, som skolen startede. Det var håndboldstøvler. På vej til Kongssøre kørte hele holdet ind om gummifabrikken Viking, og hver mand fik udleveret et par håndboldstøvler, og festen kunne begynde.

Til skolen i 1958 foranledigede Søværnskommandoen et antal frivillige værnepligtige af forskellige indkaldelser udtaget. De skulle ifølge planen gennemgå en ½-månedes videregående militæruddannelse i Arresødallejren. Herefter ca. 4 måneders frømandsudannelse afsluttet med et dybvandstogt i dykkerskib og ca. 2 måneders mineuskadeliggørelseskursus. Frømandskurset var nu blevet en konstabelud-

dannelse, på linje med de andre konstabeluddannelser i søværnet, med en binding på 3 år og tre måneder.

I sommeren 1959 deltog frømandsskolen i nogle forskellige nationale øvelser. Bl.a. et undervandsangreb på Kystflådens enheder i Kerteminde bugt samt et par landøvelser. Den ene landøvelse var et angreb på Langelandsfort, hvor man satte fortet delvis ud af funktion samt bortførte den varme kakao og de røde pølser, som besætningen skulle have haft som natmåltid. Hvad der var det værste, kan man jo nok tænke sig til. Ligeledes udførtes et angreb på de to Randersbroer over Gudenåen. To hold svømmede overfladesvømning ned ad Gudenåen medbringende hver sin telefonmast, der skulle supponere at være en sprængladning. Ved ankomst til jernbanebroen blev pælene fastgjort til hver sin bropille, hvorefter det ene hold fortsatte mod vejbroen i Randers by, medens det andet hold gik i land og angreb jernbanebroen fra landsiden. Det var en stille månelys sommeraften. Alligevel lykkedes det begge hold at komme usete frem og foretage et fuldstændigt overraskende angreb.

Ved vejbroen i Randers var der ved at opstå panik, idet mange randrusianere havde valgt den smukke sommeraften til at køre en aftentur i. Ved angrebet, hvor der blev anvendt de kendte ”Blå

Løjtnant Finn Volkes diplom fra U.S. Naval School Underwater Swimmers, 25. november 1959. (Forsvarsgalleriet)

Lyn” i rigelig mængde samt røg ad libitum, gik trafikken fuldstændig i hårbånd. Det gjorde det naturligtvis ikke lettere for forsvarerne.

En af de sidste øvelser dette år var et angreb på hjemmeforsvarets kommandostation i Aarhus havn. Turen fra Kongsøre til Aarhus blev foretaget i gum-mibåde og med orlogskutter. Det var noget af en ferietur i dejligt blæsende efterårsvejr, med et par dages campingophold på Mols Hoved, hvor brom-

bærerne havde en størrelse som mellemstore Grev Moltke pærer. Gum-mibådene fungerede som bivak med tang som tætemateriale. Det gjorde, at man ikke var alene, idet tanglopperne rigtig hyggede sig.

Angrebet er der ikke rigtig noget at sige om. Det var et umuligt mål for en lille gruppe frømand. Det havde været et mål for flyvevåbnet.

Da torpedostation Kongsøre kun var bemandet i sommertiden, flyttede frømandsskolen ved afslutningen ind

Orlogskutteren ALHOLM 1956. En af tre kuttere af "STORE HOLM" klassen bestilt af Søværnet under besættelsen under dække af at være fartøjer til Fyr- og Vagervæsenet. (Forsvarsgalleriet)

på Flådestation København, hvor frø-mændene blev underbragt på marinekasernen, medens de gik på kursus på mineskolen eller den konventionelle dykkerskole. Endvidere gik de til håndde på dykkerskolen, hvorfra de blev sendt ud på forefaldende dykkeropgaver.

I efteråret 1959 blev en officer efter gennemgang af frømandsskolen sendt til USA for at gennemgå den amerikanske frømandsskole, og efter veloverstået kursus overtog han jobbet som næstkommanderende ved dykkerskolen samt skoleforstander på frømandsskolen.

Der var endnu ikke udarbejdet noget bemandingsreglement, ligesom der

heller ikke forelå nogen form for opgaver for de uddannede frømand, så det blev nu foreslået at kopiere det amerikanske koncept, nemlig at holde frø-mændene sammen i én enhed for her-ved at kunne udnytte dem bedre og for lettere at kunne vedligeholde det høje træningsstade. Dette blev godkendt, uden at der dog forelå nogen egentlig bemyndigelse.

I efteråret 1960 deltog frømandsskolen i NATO-øvelsen "Bone Dry". Der skulle dykkes efter nogle luftkastede miner N for Sprogø, men da Kystrarstationen på Flådestation Korsør ikke kunne spotte nedslagene, måtte dette indslag udgå.

I fjernsynets nyhedsudsendelser var

der hver aften et indslag fra øvelsen, men overvejende med hær- eller flystyrker. Var der et indslag fra søværnets deltagelse, så man blot en minelægger sejle forbi i det fjerne. Dette faldt søværnets presseofficer for brystet, og frømandene, der var ombord i den ny erhvervede dykkerkutter ALHOLM, og var blevet frigjorte på grund af "Sprogø-fadæsen", blev bedt om at lave et indslag til TV-avisen.

Det aftaltes, at Tv-holdet skulle køre til Kalundborg og møde kutteren der. Fra Kongsøre blev der rekvireret en del udstyr, som skulle leveres ved ankomsten.

I Kalundborg blev det aftalt med TV-holdet, at de skulle køre til Gisseløre, hvor Kalundborg langbølgesender lå, og frømandene ville så gå i land der og foretage et angreb på radiostationen. Et fuldstændigt urealistisk angreb men i bedste Hollywood-stil. Filmen blev vist om aftenen og vakte naturligvis vældig jubel - hos søværnet.

I 1961 var frømandene for første gang med Ubådseskadren i Karlskrona for at virke som instruktører ved uddannelsen af ubådsbesætningerne i fri opstigning. Det var nogle lange dage, men

Fra udslusningsøvelsen i Karlskrona 1961. (Forsvarsgalleriet)

også en dejlig tid i det varme vand, og det gav en fantastisk god vandtilvæning. Siden har frømændene medvirket ved alle udslusningsøvelser, og der blev skabt mange gode kontakter til de svenske kolleger.

Imidlertid var det nu, som om det tynkede ud i øvelsesdeltagelsen. Man deltog stadig i søværnets øvelser, men det var, som om der ikke var brug for assistance i de store regionsøvelser.

Det kom der imidlertid en forklaring på i foråret 1961, da man pludselig kunne læse i aviserne, at hæren nu oprettede en specialstyrke, som skulle hedde Jægerkorpset. Så forstod man, hvorfor det havde været så skralt med tilbud om øvelsesdeltagelse. Det var vist omtrent samtidig med, at man i USA oprettede Seal Teams, som blev bemandet med personel fra UDT. Frømandskorpset er altså også ældre end Seal Team.

Da man nu efterhånden havde en gruppe frømænd til tjeneste og ikke alene afholdt skole, syntes det, som om tiden var kommet til at give den operative gruppe et navn. Og da nu hæren havde sit Jægerkorps, syntes det rigtigt, at søværnet fik et Frømandskorps. Man begyndte derfor i det stille at kalde det for Frømandskorpset. Der var ganske vist visse, som i sure opstod påstod, at et sådant ikke fandtes, men da selveste Søværnskommandoen i en skrivelse til Søminevæsenet vedrørende en

øvelsesrapport, som omtalte frømændenes deltagelse, anbefalede, at skrivelsen skulle opbevares ved Søværnets Dykkerskole, da skrivelsen havde stor betydning for Frømandskorpset, ja så var navnet jo officielt, og det har heddet Frømandskorpset lige siden. Eller når det skulle være rigtig fint Søværnets Frømandskorps.

Jægerkorpset skulle jo kunne mange ting, heriblandt også svømme. Chefen for Frømandskorpset blev kaldt til møde i Hærkommandoen for at diskutere en sådan uddannelse, og mødte op med et fuldt færdig forslag til en "helt ny uddannelse", Kampsvømmeruddannelsen. Alene navnet tiltalte de øvrige mødedeltagere og man blev hurtig enige om tid og sted for uddannelsen. Blot var der et lille problem. En sådan uddannelse var jo ikke gratis. Men det kunne vel klares med et par pladser på førstkommande faldskærmskursus. Det blev accepteret, og Søværnskommandoens mødedeltagere, der var nogle af vennerne, ville straks gå hjem og foretage det nødvendige undergrundsarbejde. Således blev faldskærmsuddannelsen introduceret. Men det var jo kun to mand i første omgang. Efter kurset skrev chefen en lille artikel i Tidskrift for Søværnen, om hvordan det var at springe, og sluttede med, at Søværnskommandoen havde godkendt uddannelsen, idet man, når man nu havde sagt A, også måtte sige B. Siden

Aspiranter til Jægerkorpset på kampsvømmerkursus hos Frømandskorpset i Isefjorden ved Kongsøre. Fra venstre er det næstkommanderende i Jægerkorpset og senere forsvarschef Jørgen Lyng og Finn Volke. Billedet er fra begyndelsen af 1960'erne. (Forsvarsgalleriet)

fik Chefen at vide, at sådan var det nu ikke ment, men kunne så kun svare, at så var der vist noget, han havde misforstået. Men uddannelsen kørte videre. Jægerkorpset kom jo så på kampsvømmerskole. Den 3. maj 1962 kunne man

i Berlingske Tidende se et billede af en gruppe jægere iført komplet frømandsdragt med brille, finner og blybælte, bevæbnet med maskinpistol komme flappende hen ad vejen. En måned senere mødte de en tidlig morgen

To "frøer" ved højlys dag og i fuldt ornat. Ofte foregik arbejdet som "nattens gerning". (Forsvarsgalleriet)

på torpedostationen klar til at starte Kampsvømmeruddannelsen. Da de jo var blevet set i hele udstyret, blev de blot beordret til at klæde om i grøn dragt og stille ovre på kajen. Da de var trådt an, blev der beordret: SPRING, og det gjorde de. Men hvem kunne vel tro, at de ikke vidste, hvordan man tog dragten på. De havde alle glemt hals-ringen og gummibåndene, så naturligvis fløj hætterne op, og vandet fossede ind i dragterne. Det var nogle vanddrukne jægere, der blev hjulpet op på det tørre efter en lille svømmetur. Næste lektion: Hvordan man tager en dragt på. I foråret 1963 gik der vedholdende rygter om, at man påtænkte at nedlægge Frømandskorpset. Man mente i

i korpset, at det kun kunne skyldes, at man på højere sted ikke rigtig vidste, hvad frømand egentlig var, og hvad de kunne.

Det blev derfor besluttet at lave en demonstration for Søværnskommandoen og Søværnets Operative Kommando. Endvidere ville man gerne have nogle af de positive med, hvorfor man foreslog, at Søartilleriet og Forsvarets Efterretningstjeneste blev inviteret med. Søværnskommandoen sagde imidlertid nej. Demonstrationen skulle kun være for de to stabe. Dette meddelte man så til Søartilleriet og Forsvarets Efterretningstjeneste, og foreslog, at de selv henvendte sig til Søværnskommandoen og bad om at komme med.

Det gjorde de så, og Søværnskommandoen kunne ikke afslå. På Torpedostationen blev der lavet en meget flot udstilling i den gamle feriekoloni, og ude i terrænet lavedes forskellige overraskelser. En dag-, og en natdemonstration blev planlagt og indøvet, og alt var klar til den store dag.

Søværnskommandoen og SOK mødte op med admiraler i spidsen, og alle vennerne kom også for at være med til at støtte. Efter et foredrag, som beskrev frømandenes arbejdsområder og anvendelsesmuligheder, fulgte så gennemgang af udstillingen og dagsdemonstrationen, hvorefter man gik over til den mere alvorlige del, nemlig de gule ærter og pandekagerne. Sluttelig ud på aftenen efter natdemonstrationen var slaget vundet. Frømandskorpset skulle bestå.

Hvis en nutidig frømand så de forhold frømandskorpset levede under på den tid og fik et kig på materiellet, ville han nok korse sig. Underbringelsen foregik i en gammel barak med firemandslukafer, og en samlingsstue. Men der var skam hyggeligt. Siden da de værnepligtige blev afskaffet, flyttedes frømændene op på kasernen og fik herved væsentlig bedre forhold.

Materiellet var ikke så righoldigt som nu. Korpset havde en VW-pickup med dobbeltkabine samt en 1½ tons lastvogn, som kørte på dispensation nr. xxxx. I sommertiden var der underti-

den udlånt en Jeep, som havde deltaget i slaget ved El Alamein. Fordelen ved dette køretøj, udover at det var firehjulstrukket, var, at man ikke behøvede en startnøgle, blot et rusten søm, og man var kørende.

Våddragten havde ikke holdt sit indtog endnu, så man brugte Viking tørdragt med diverse underbeklædning i form af kameluldscombination og lange underben, sweaters, og hvad man nu havde behov for. Som taktisk dykkeapparat anvendtes Draegers LT Lund, et meget flot dykkeapparat med en god brugstid, robust og let at vedligeholde. Man havde foretaget forsøg med diverse vådragter. Disse forsøg fandt sted i en ret kraftig isvinter, hvor man svømmede og dykkede med vådragt. Imidlertid var dragterne ikke af den kvalitet, man kender i dag, og var ikke anvendelige til professionelt brug, hvor man skulle kunne dykke over længere perioder og stadig være beskyttet mod de lavere temperaturer. De var ganske udmærkede til amatørbrug, men altså ikke anvendelig til brug i korpset endnu.

Vikingdragten blev anvendt til dykning på alle dybder. Ganske vist rådede man over en fransk såkaldt "Constant Volumen" dragt. Men denne dragt havde man ikke rigtig tiltro til, hvorfor man foretrak vikingdragten, idet man havde udviklet en teknik med at puste luft i dragten via brillen, og når man mestrede denne teknik, svømmede man ubesværet på alle dybder. Under op-

stigningen lagde man blot hovedet en smule bagover, og luften forsvandt så automatisk ud af hættten i takt med trykformindskelsen.

Den daglige arbejdsuniform var det amerikanske Marine Corps lette drejlstøj kaldet Jungle Green med en kasket, til de, der nu var så heldig at få fat i en sådan. På fødderne de uundværlige håndboldstøvler.

Våbnene var maskinpistol og et antal maskingeværer af typen Madsen let maskingeværer. Et udmærket maskingevær under Første Verdenskrig, og værdsat i mange små guerillastykker, fordi det var billigt og let at få fat i. Desværre kunne man ikke være i fred for Tøjhusmuseets kustoder, de enkelte gange det var ude af våbendepotet. De mente, at det hørte hjemme i Tøjhusets samlinger, og det var man jo tilbøjelig til at give dem medhold i. Men det var fuldstændig umuligt at få det udskiftet med noget mere tidssvarende. Bådmateriellet bestod af motorgummibåde, alm. gummibåde og kajakker.

Af feltudrustning var man udstyret med en paksæk og en sovepose af amerikansk oprindelse. Det havde nok engang været en meget fin sovepose, men efterhånden var den så tyndslidt, at man kunne se syv kirketårne igennem den. Endvidere havde man et regnslag, som kunne anvendes til bivuak.

I Søværnets beholdninger fandtes på

det tidspunkt ikke langskaftede marchstøvler, og det var umuligt, gennem beklædningsmagasinet at få sådanne i udlån. Det lykkedes at låne 6 par støvler hos Jægerkorpset, så disse blev flittigt brugt, indtil det endelig lykkedes korpset selv af fremskaffe støvler.

Pa et tidspunkt var der bud efter støvlerne, idet Jægerkorpsets regnskabsfører under en springerperiode anmodede chefen for Frømandskorpset om at aflevere de lånte støvler. Han tillod dog, at det kunne vente til efter sidste spring, som han selv skulle deltage i. Under dette spring var han så uheldig at brække benet, hvilket selvfølgelig udskød afleveringen af de lånte støvler.

I februar 1963 kolliderede den danske motortorpedobåd TRANEN med en norsk fiskekutter i en fjord ud for Stavanger. Fiskekutteren sank umiddelbart med skipperen ombord. Det lykkedes at tage TRANEN på slæb for at bugseren den ind, men under bugseringen sank den på 48 meters vand ud for Flatholmen i Stavanger-skærgården. De norske frø mænd dykkede efter skipperen, og herunder omkom en norsk frømand, medens en anden fik lungesprængning.

Søværnskommandoen anmodede frømandskorpset om at medvirke ved bjærgningen af MTB' en, idet der var en del klassificeret materiale ombord, ligesom man hvis vraget blev liggende, imødeså en erstatningssag i forbin

Motortorpedobåden TRANEN, dykkerskibet LOUGEN og torpedobåden HUITFELDT. TRANEN bærer tydeligt tegn på, at fotografiet er taget efter kollisionen den 27. marts 1963 med den norske fiskeskutter TRYGG. (Fortsvarsgalleriet)

delse med udstrømmende olie. Mine-læggeren LOUGEN blev udrustet som dykkerskib med dekompressionstank, kompressor og luftflaskebatteri, og ti frømand drog afsted. Chefen for Kystjageren HUITFELDT, som var på stedet i forbindelse med øvelsesvirksomhed, blev udstukket til bjærgningsleder, medens chefen for Frømandskorpset var dykkerleder.

På første dykning lykkedes det at finde og afmærke vraket, men desværre var afmærkningslinen, måske under indtryk af kvælstofforgiftning, ikke gjort ordentlig fast, og under opankringsma

nøvren for næste dykning, rev linen sig løs. Der forestod nu et større eftersøgningsarbejde for at lokalisere vraket på ny, og herunder måtte to mand 48 timer i tanken for behandling af dykkersyge. De to havde været nede i tung udrustning, og havde på grund af en meget kraftig strøm, der løb imellem 18 til 30 meters dybde, måtte arbejde temmelig hårdt for at kæmpe sig tilbage til platformen.

Da man var klar til at dykke igen, fik man assistance af en norsk minehunter, der med sin sonar lokaliserede vraket,

og så var det en smal sag at genskabe kontakten. Denne gang med en solid wire omkring kanonfundamentet. Samtidig blev kommandotegn og flag nedhalet. Kommandotegnet hænger nu inde på Dykkerskolen.

I mellemtiden var en flydekran blevet chartret til hævnningen, og arbejdet bestod nu i at anbringe løftewirer under for- og agterskib. Det var et arbejde med store og tunge vægte, men de meget professionelle kranfolk på flydekranen lettede i høj grad arbejdet under vandet. Efter 19 dykninger var TRANEN klar til at blive hævet, og man begyndte straks at løfte vraget. Dette skulle gøres i to omgange. I første løft til 17 meters dybde, hvor wirene skulle kortes op, for at man i næste kunne løfte det op til overfladen, hvorefter det blev sat ind på et lille skær. Her blev de klassificerede sager bragt i sikkerhed, ligesom alt grej blev udtaget under behørigt og nidkært opsyn af forskellige regnskabsførere fra kystjageren.

Frømandskorpset havde i starten ikke megen kontakt med andre enheder. De første udenlandske enheder, man kom i kontakt med, var tyske. Dette samarbejde kom i stand igennem Søminevæsenets kontakt til tyske minedykkere. Dette samarbejde udvidedes til de tyske frø mænd eller Kampfschwimmerkompani, som de kaldtes. De var tilknyttet de tyske amfibieenheder, og der kom snart en udveksling i stand.

Tyskerne havde gode kontakter til det tyske luftvåben, og havde aldrig problemer med at skaffe luftfartøjer til faldskærmspring, enten udvekslingen skete i Tyskland eller i Danmark. Så under disse udvekslinger fik de danske frø mænd i rigt mål styret lysten til spring.

Via Jægerkorpset kom Frømandskorpset i forbindelse med de amerikanske Grønne Baretter i Bad Tolz i Oberbayern. De havde hørt om det danske kampsvømmerkursus og anmodede om at få nogle pladser på et sådant kursus. I begyndelsen var dette samarbej-

Vandspring. (Forsvarsgalleriet)

de temmelig ensidigt, men da man gjorde de amerikanske myndigheder opmærksom på skævheden i samarbejdet, blev der rettet op på dette, og frømandene blev nu også sendt til Bad Tolz på cross training. Indstillingerne gik som regel meget glat igennem de danske myndigheder, idet frømandene som regel blev afhentet af et amerikansk fly på en taktisk mission. De skulle derfor springe ind både i Tyskland og på tilbageturen. Transporten var derfor gratis.

Det amerikanske samarbejde blev udvidet til også at omfatte Special Forces i USA, hvorfra de specielle A Teams blev sendt over for Kampsvømmeruddannelsen. Det var netop under Vietnamkrigen, hvorfor det vakte en del polemik i aviserne.

Til gengæld for denne uddannelse kom så også samarbejdet med SEAL'erne i gang, og dette samarbejde pågår jo stadigvæk.

Samarbejdet med det britiske Special Air Service (SAS) kom i stand i forbindelse med en øvelse, hvor en SAS "boat troop" skulle foretage en landgang på Sjælland. Gruppen og deres båd blev taget, og ved samtale med den engelske gruppefører fremgik det klart, at de ikke havde rigtig "savvy" på den specielle teknik, som anvendtes i Frømandskorpset. Det lå derfor lige for at foreslå en uddannelse ved Frømandskorpset, og det blev aftalt, at korpset

skulle sende en invitation til 22 SAS Regiment. Så ville man derfra sende en invitation til Frømandskorpset om gennemgang af et Combat Survival kursus. Alt dette skete, men de oprindelige planer om at uddanne et helt hold blev aldrig til noget idet den førnævnte "Boat troop" umiddelbart inden kurset skulle starte, blev sendt ud på en "live" operation, "et meget varmt og tørt sted".

I stedet kom SAS'erne nu enkeltvis og deltog på de udenlandske kurser. Frømandene kom så til SAS' base i Hereford på survival. Siden er kursustilbuddene hos SAS blevet udvidet med andre kurser.

En af Frømandskorpsets meget vigtige opgaver var og er vel stadig, at træne det danske forsvar til bekæmpelse af specialstyrker. Dette fandt naturligvis i stor udstrækning sted under øvelser, hvor frømandene meget ofte efter angreb gik tilbage til forsvarerne af det angrebne objekt, og forklarede, hvordan angrebet var blevet udført og påpegede de eventuelle fejl, der var blevet begået, og som var skyld i, at objektet var blevet nedkæmpet.

Opgaven løstes også ved, at korpset drog ud til de forskellige garnisoner og regioner, og ved hjælp af foredrag om specialenheders arbejdsmetoder og taktik, og med efterfølgende demonstrationer på en overbevisende måde orienterede personellet om sådanne enheders muligheder og hvordan, man

bekæmper dem.

Den 22. december 1969 forsvandt to brødre fra deres hjem i Silkeborg. Der verserede mange rygter i sagen. Et meget hårdnakket rygte ville vide, at drengene var taget på stop gennem de meste af Europa for at komme til England for at besøge deres mor, som boede der. Utallige var de mennesker, der havde set to drenge på vej gennem de forskellige lande på deres vej til en kanalhavn. Et andet rygte sagde, at drengene havde skjult sig i nærheden på et nedlagt mejeri, idet man havde fundet en hel del spor der i form af noget pulverkaffe, rester af gulerødder og kartoffelskræller samt en anoraksnor, som kunne stamme fra den ene drengs anorak. Undersøgelser viste imidlertid, at det var personel fra Jægerkorpset, som under en øvelse havde efterladt disse ting. Da alle disse rygter var blevet afvist, gik man over til at mene, at det var faderen selv, der var skyld i børnenes forsvinden. Sådan gik snakken i Silkeborg. Da vinteren var ved at være overstået og isen forsvandt, foreslog chefen for Frømandskorpset, at man satte korpset ind for at få undersøgt Silkeborgsøen. Drengene boede på den ene side af søen, og deres bedsteforældre på den anden side, så det kunne jo tænkes, at de var gået over isen og var faldet igennem. Sidst i april tog et hold frømænd til Silkeborg og begyndte eftersøgningen efter anvis-

ning af politiet. Hver morgen sejlede to mand en inspektionstur rundt langs bredden for at se, om der skulle være kommet noget op i nattens løb, medens de øvrige startede dagens eftersøgning. Den ene af drengene blev efter et par dages forløb fundet drivende i sivene, i en anden afdeling af søen, hvorfor eftersøgningsområdet straks blev forlagt til denne del. Samtidig forklarede en politibetjent, at han da også omkring forsvindingstidspunktet havde observeret et par huller ude i isen i denne del af søen. Megen tid kunne have været sparet, hvis folk blot brugte hovedet en gang imellem.

Næste dag fandt de to på inspektionsturen den anden dreng ikke langt fra, hvor den første blev fundet, så nu kunne der blive ro om den sag, og faderen blive rensset for de utrolige beskyldninger.

Tilbage på Marinestation Aarhus, hvor holdet havde haft station, blev chefen ringet op af politiet i Randers, som også manglede en dreng. Da vognene var læssede, var det blot at køre til Dronningborg lidt uden for Randers, og efter en kort eftersøgning blev drengen fundet druknet ved siden af en motorbåd.

Den 28. august 1971 styrtede et ungarsk passagerfly ned i Sundet lidt nord for Flakfort. Korpset blev alarmet ved 23-tiden og var på positionen

Frøelever under træning. Bemærk den røde elevhjelme. (Forsvarsgalleriet).

kl. 0500 29. august klar til at dykke på vraget. I løbet af dagen bragtes ni omkomne op, men der befandt sig stadig 8 - 9 omkomne fastklemte i vraget. Arbejdet blev i allerhøjeste grad besværliggjort af de mange lystsejlere, som betragtede det som en folkeforlystelse og ikke kunne komme tæt nok på. Et par dage efter var korpset atter ved vraget for at bjærge visse vragsdele og gennemfotografere vraget. De af Frømandskorpset optagne undervandsfotos var til stor hjælp ved havarikommissionens senere opklaringsarbejde for at få fastslået nedstyrtningsårsagen. Allerede næste søndag havde Søndags Politiken en artikel om Frømandskorpset og uddannelsen til frømand.

Denne artikel blev læst af fjernsynsgueren Poul Martinsen, som kontaktede chefen og udtalte sin store begejstring over korpset og foreslog, at han lavede en fjernsynsudsendelse om Frømandskorpset og dets uddannelse. Han blev henvist til Forsvarskommandoen og meldte senere tilbage at tilladelse forelå. Ved samtaler redegjorde han for optagelserne, som skulle finde sted løbende under hele uddannelsen. Optagelserne startede også ganske rigtig under forskolen, som dette år var henlagt til Nymindegablejren. De næste optagelser skulle så finde sted under Hell Week. Det skete også, men da Hell Week var slut, bekendtgjorde han, at man nu var færdige, idet man

havde brugt alt for mange penge og alt for meget film, så nu ville han redigere det, han havde og så lave en udsendelse hermed. Det var jo ikke som aftalt, men det var der tilsyneladende ikke noget at gøre ved. Resultatet kender de fleste vist. Alt hvad Poul Martinsen har taget, har fundet sted, men klipningen og kommentarer havde givet det hele en særlig drejning, som blev forstået af seerne, eller nogle af dem. Det rejste et ramaskrig og startede en brevstorm og forespørgsler i Folketinget. Frømændene eller nogle af dem var de mest udskældte i kongeriget. Men da alle de negative så havde fået luft for deres forargelse, kom så de positive ud af busken, og der faldt ro over sagen igen. Der kom kun ganske få ændringer ud af dette. Hell Week måtte ikke hedde Hell Week mere, så det blev døbt om til Spring Training og man måtte ikke "straffe" med armbøjninger og deslige, så det blev for eftertiden benævnt belønning, hvad det jo i realiteten også var. Det måtte da absolut være en belønning, når man hjalp eleverne til en bedre fysik og militærpsykologerne måtte, om end nødtvunget, indrømme, at man nok ikke kunne anvende deres målestok, når man bedømte frømandselever.

I 1968 indførtes den nye hovedbeklædning, camouflagehuen. Tidligere havde man anvendt forskellige former for hovedbeklædning, den strikkede mørke-

blå uldhue eller den amerikanske marinecorps kasket eller slet ingenting. Nu indførtes altså en ensartet hovedbeklædning. Denne hue skulle være for frømanden, hvad den røde baret var for jægerne. Nu kunne jo alle gå hen i en sportsforretning og købe en hue, så for at gøre den speciel blev der fremstillet en "kobbermønt" med Frømandskorpsets mærke til isyning i huen. Så var det kun frømænd, der retmæssig kunne bære dette tegn på, at man havde gennemgået frømandsuddannelsen.

Endvidere blev den røde hjelm indført til eleverne. Så var det lettere at holde øje med dem, når de bevægede sig rundt på landjorden. Den skulle selvfølgelig ikke bæres under taktiske øvelser. Ville man ikke være med mere, kunne man blot aflægge den røde hjelm, og man afgik så fra uddannelsen.

For at skabe yderligere sammenhold i korpset oprettedes Frømandskorpsets Fond. Alle uddannede frømænd var fødte medlemmer, og kontingentet var et frømandstillæg om måneden. Pengene brugtes til indkøb af diverse uniformsgenstande og ørkenstøvler til afløsning for de ikke særlig hensigtsmæssige håndboldstøvler. Endvidere afholdtes en vinterfest og en sommerfest, hvor deltagelse dækkedes af kontingentet.

De amerikanske faldskærmstøvler blev indkøbt hos amerikanerne for penge bevilget fra Søværnet.

Camouflagehuen blev og er et kendetegn for Frømandskorpset. (Forsvarsgalleriet)

I 1970 blev korpset endelig oprettet som et selvstændigt korps, administrativt underlagt Ubådseskadren, men operativt direkte under Chef SOK. Man var nu blevet en anerkendt del af søværnets operative enheder.

Endelig fik man et bemandingsreglement og eget normeringsreglement. Det havde man ventet på i lang tid. Hver gang, man ansøgte om noget, fik man at vide at man ikke eksisterede, idet der ikke fandtes et bemandingsreglement og hermed ikke nogen form for normering. Så nu skulle man rigtig til at have materiel. Men nu lød der andre toner. Næh, man havde jo et bemandingsreglement og en normering,

og det kunne man sandelig ikke sådan lave om på.

Alligevel kom der da udstyr lidt efter lidt. Bilparken blev udvidet, og den gamle 1½ tons lastvogn blev sendt til skrotning, 15 år for sent. Man fik også et nyt fartøj, en såkaldt Seatruck. Ikke noget der tæller sammenligning med de fartøjer, man råder over i dag, men dog et lille skridt på vejen.

Efter et våbenkursus i USA forsøgte man at få nye våben. Det lykkedes at få Holmens håndvåbenafdeling til at afprøve nogle forskellige nye håndvåben for at finde det bedst egnede til korpset, og man fik indstillet om anskaffelse af

en våbenpakke. Indstillingen blev godkendt, men desværre kom der noget i vejen, hvorfor det hele blev aflyst. Heldigvis var der noget, der allerede var under levering, og det kunne altså ikke standses, så minihåndgranaten, der var en del af pakken, var det eneste der kom igennem. Det havde længe været et ønske at få et finskydningsgevær, men dette viste sig også at være ganske umuligt at komme igennem med ad de normale kanaler. Da korpset havde flere militære femkæmpere, og der i deres konkurrenceprogram indgik skydning henvendte man sig til Gymnastikinspektøren og ansøgte om et antal finskydningsgeværer for ikke at være ringere stillet end konkurrenterne. Man fik på denne måde anskaffet et antal finskydningsrifler, som naturligvis blev anvendt i konkurrenceøjemed men som selvfølgelig også kunne bruges til snigskyttevirksomhed.

I slutningen af 1960'erne og i begyndelsen af 1970'erne var man rundt i verden plaget af terrorvirksom i form af gidseltagning og flykapringer. De fleste lande oprettede specielle anti-terrorkorps. Således også i Danmark, og de to danske specialenheder Jægerkorpset og Frømandskorpset blev beordret til at yde assistance i forbindelse med oprettelsen og uddannelsen af denne styrke, ligesom man i tilfælde af væbnet indsats skulle være parat til evt. indsats. Korpset deltog i en flykap-

ringsovelse i Kastrup Lufthavn som kaprere og som rådgivere. Et SAS-fly med besætning var blevet stillet til rådighed, og var parkeret på den for kaprede fly udstukne P-plads. Politiets skarpskytter blev fordelt, og antiterrorstyrken holdt sig klar, medens forhandlingerne med "kaprerne" stod på. Øvelsen foregik i høj klar solskin, så det var fuldstændig umuligt at komme usete i nærheden af flyet. Øvelsen sluttede, uden at et egentligt resultat kom ud af forhandlingerne, men en af øvelseserfaringerne var, at man måtte finde en måde at komme hen til flyet uobserveret.

Under lufthavnen går nogle store afvandingskloakledninger, og korpset prøvede nu, om man kunne komme ned i dem uden at blive observeret fra den udstukne P-plads, og på denne måde komme uobserveret frem. Det kunne godt lade sig gøre, og der blev nu afholdt en aftenøvelse, hvor frømandene virkede som guider for politifolkene. I starten gik alt fint. Alle kom ned i rørene og begyndte vandringen mod P-pladsen. Der var radiokontakt med den underjordiske styrke, og der begyndte snart at komme beklagelser fra politifolkene, som absolut ikke befandt sig vel ved denne vandringstur. Man begyndte nu at lukke op til kloakkerne og tage folk op over hele pladsen. Det var kun et fatal af politifolkene, som gennemførte turen. Det skal nu også tilfø-

jes, at rørene jo ikke tillod at man gik fuld oprejst deri.

Det blev dog betragtet som en brugbar metode, og der blev udarbejdet planer for beplantning af små busketter rundt om kloakdækslerne ved P-pladsen for at sløre opstigningen.

Samarbejdet er siden blevet udbygget i høj grad, og har i stor udtrækning medvirket til tilførslen af meget nyt og avanceret materiel til korpset.

Ved Frømandskorpsets start var der ikke tænkt på radiomateriel. Det skyldes, at de påtænkte opgaver ikke fordrede radiomateriel, men i takt med opgavernes udvidelse indså man nødvendigheden af en tovejskommunikation. Det var ikke noget problem med radiomateriel. Forsvarets Efterretnings-tjeneste ville hellere end gerne udstyre korpset med materiel. Problemet lå i, at få personellet uddannet.

Jægerkorpset havde til at organisere sin radiotjenesten haft tilkommanderet en specialuddannet officer fra Sjællandske Telegrafregiment. Han havde tidligere været på kampsvømmerskole, og var villig til at oprette en radiotjeneste og forestå uddannelsen af personellet. Man søgte nu om, at få ham midlertidig udlånt, men det kunne der absolut ikke være tale om.

Dernæst henvendte man sig til Søværnets egen signalskole, for om de muligvis ville forestå denne uddannelse. De forstod overhovedet ikke, hvad sagen

drejede sig om, Selvfølgelig kunne de uddanne radiotelegrafister med 125 tegn i minuttet, mindst, men alt andet kunne de ikke påtage sig. Og her havde man gået og troet, at Søværnet var så fleksibelt.

Tilbage til Hæren og den omtalte signalofficer, der nu var blevet kompagnichef ved Telegrafregimentet på Høvelte kaserne. Endelig lysnede det en smule. Det blev aftalt, at han tog en frømand på on-the-job-training, og stillede en del skolemateriel til rådighed, mod at få nogle af sine soldater med på korpsets overlevelsesevelser på Hesselø. Materiellet blev installeret i Arkitektbarakken, og Norrit, der jo havde en fortid som patruljemand i Siriuspatruljen og derfra havde kendskab til telegrafi, drog til Høvelte for siden at formidle sin telegrafiske viden til frømændene.

Når man hører om det kommunikations-set up og backup der eksisterer i dag forstår man næsten ikke, at der kan komme et sådant resultat ud af den spæde begyndelse.

Overlevelsesevelserne på Hesselø var kommet i stand gennem et samarbejde med Flyvevåbnet. En af redningshelikoptererne havde i 1965 været på en redningsopgave, som desværre mislykkedes. Foranlediget heraf foreslog en tidligere chef for Frømandskorpset, som på det tidspunkt gjorde sejlende tjeneste, at redningsmændene modtog

Frøer på vej på arbejde. (Forsvarsgalleriet)

en overflade-uddannelse, som ville gøre dem i stand til at frigøre sig fra selen, og på denne måde skabe kontakt til den forulykkede. Med forslaget blev indsendt en uddannelsesplan for et redningssvømmerkursus. Uddannelsen blev købt af Flyvevåbnet, og der kom derfor et nærmere samarbejde i gang. I forbindelse hermed var nogle frøemænd inviteret en tur til Hesselø. Her opstod så ideen til disse overlevelsesøvelser, og da bestyreren Svend og hans kone Grethe ikke havde noget imod et sådant arrangement, blev det en fast foreteelse, at patruljerne alle fik øvelser derovre med jævne mellemrum. Der var masser af overlevelsesmuligheder på øen, og skulle det hælde, at indsamlingen af fødeemner slog fejl, skete det ofte, at Svend, der var en ivrig

jæger, måske lige havde ramt en hare eller fasan, men ikke kunne finde den. Frøemændene forstod den halvkvædede vise, og efter ihærdig søgen lykkedes det altid at finde det nedlagte dyr.

Den sidste aften på øen var altid efter samme ritual. Man besøgte Svend og Grethe, som trakterede med fedtemadder og kaffe, og så blev der spillet Yatshe.

Der var dog en gang, hvor øvelsesledelsen tog fusen på de kække overlevende. De havde naturligvis på den sidste dag brudt lejren ned, og ventede nu kun på helo'en. Den kom også, men slog blot et slag rundt over øen og forsvandt så igen. Og så måtte man jo i gang med overlevelse. Patruljen fik et par ekstra dage derovre. Og de onde lo.

Hvert efterår blev der afholdt nogle særlige Special Warfare Exercises i NATO-regi. Øvelserne herhjemme gik under navnet Flint Lock. Deltagerne var Jægerkorpset og Frømandskorpset samt US Special Forces og en Seal Team Platoon. Som modstandere havde man Hjemmeværnet og sommetider dele af Hæren. Angriberne opererede altid ud fra en flyvestation i det jyske.

I 1975 foregik alle operationerne fra Skrydstrup og målområdet var Fyn og øerne i det Sydfynske øhav. Frømandskorpset og Seals dannede en styrke og opererede i blandede patruljer.

Tre af frømændene, AB, Helt og Bryderen, var sammen med tre amerikanere blevet udstykket til at lave et vanddrop ved ROMEO for at oprette en observationspost på øen og rapportere skibstrafik i Storebælt. Flyveturen skulle foregå med helikopter. Som sikkerhedsfartøj under springet var udstykket et bevogtningsfartøj med en gummibåd. Sikkerhedspersonel fra korpset medbragte selv to gummibåde. Det var aftalt med piloten, at sikkerhedsfartøjet for identifikation ville flashe et ROMEO. Flyveturen over Fyn gik, ifølge Helt, i pigtrådshøjde, hvorfor det undertiden var nødvendig, for de der sad i døren at løfte finnerne for, at de ikke skulle hænge fast.

Vel ankommet til farvandet fik piloten øje på et blinkende lys, og han droppede derfor patruljen uden noget varsel. Det gik så stærkt, at dropmasteren ikke

nåede at få headsættet af inden springet. Alle kom vel i vandet, selvom Helt satte hele sin udrustning overstyr.

Piloten, der tilsyneladende ikke var særlig stiv i morsetegnene, havde fejlagtig identificeret en lysbøje som bevogtningsfartøjet.

Fra sikkerhedsfartøjet havde man observeret helo'en over Kerteminde, hvor den slukkede lysene for at flyve taktisk. Herefter så man ikke mere til den, og det var klart, at den havde droppet folkene syd for øen, i stedet for som aftalt, nord for ...

Man fik nu travlt med at komme ned til dropzonen. For at det skulle gå hurtigt, blev de tre gummibåde sendt afsted i forvejen. Bevogtningsfartøjets gummibåd var firet af og hang i david'en, da fartøjsføreren startede motoren op. Han havde blot ikke set, at motoren stod i det fremadgåen gear, og at gas-håndtaget var skruet helt i bund, så da han hev i startsnoren, beskrev båden en perfekt lodret cirkel og landede på hovedet. Det brød motoren sig ikke rigtig om, så nu var der altså kun to gummibåde på vej mod droppet. Nu er den lige vej mellem to punkter jo altså den korteste, men ikke altid den nemmeste. I dette tilfælde blev den lige vej nemlig gennemskåret af et rev, og det lykkedes da også begge gummibåde næsten at undgå at gå på grund, så det tog jo lidt tid, inden sikkerheden var oprettet på dropzonen. Da man endelig nåede frem, var havet oplyst af hvide,

blinkende flash, og under hvert flash lå en springer, som kæmpede for at holde faldskærmen oppe. Dvs. alle danskerne kæmpede, for amerikanerne havde, med deres indstilling til forbrug af materiel, blot ladet faldskærmene drive af for søndenvinden. Alle mand blev nu samlet op og bragt ind i nærheden af øen og landsat. På øen oprettedes en observationspost, og man gik i gang med at observere. Det var der også andre, der gjorde, for al den hurlumhej på havet havde alarmeret Hjemmeværnet, som satte en eftersøgning i gang. Heft blev taget af en hjemmевærns patrulje, så han behøvede ikke at bekymre sig over den manglende udrustning længere. De øvrige listede ned og kidnappede postbåden med fører og blev sat over på fastlandet, hvor der var store muligheder for undvigelse. Det lykkedes da også for næsten alle, bortset fra den amerikanske patruljefører, som ikke kunne modstå en campingplads spisekort. Imedens han ventede på sit måltid, alarmede man Hjemmeværnet, som tog sig pænt af ham.

Resten af patruljen besluttede nu at undvige mod Nyborg for at se, hvad DSB kunne tilbyde af transport. På turen skulle feltflaskerne fyldes op, og da man netop kom forbi et afsides beliggende hus, tog man chancen her. Det gik også meget godt, indtil en lille geskæftig køter blandede sig. AB, som netop var ved at tanke op, sagde til Norkov: "Kæl for den hund", hvortil Norkov svarede: "Gu' vil jeg da ej".

Dette fik hunden til at gå op i et højere gear, og følgen blev, at en meget knotten hundeejer kom ud for at se, hvad der var galt. På vej væk bemærkede Norkov, at det var godt, at han ikke havde gjort, som AB sagde. Det viste sig nu, at han havde hørt det, som om AB havde sagt: "kvæl den hund".

Vel ankommet til Nyborg gjaldt det blot om at finde et tog, og der var netop et, der skulle afgå med kurs mod Kiel. Det lød jo lovende, og holdet entrede en tømmervogn. Turen gik nu i rasende fart over Fyn, og man begyndte at blive nervøs for, at toget måske ikke standsede før engang i Kiel. Imidlertid standsede det i Fredericia, og på venligt territorium steg patruljen af og ringede hjem efter transport fra Skrydstrup. Ja, sådan kan det også gå.

Når man ser Frømandskorpset i dag, er det, der slår en gammel frømand mest, den righoldige mængde af godt og meget moderne udstyr. Det er ikke personellet, for det er der så at sige ingen forskel på. Der er den samme gode ånd og moral, og personellet er af denne samme støbning og stof, som det altid har været. Og gud ske lov for det. Ved Frømandskorpsets start var de højere officerer og de fleste stabsofficerer, der sad i ledende stillinger, søofficerer af den gamle skole, som havde gennemlevet krigen, uden dog at have erhvervet nogen krigserfaring, udover at have sænket vores egen flåde, og det var jo ikke en erfaring, man kunne

bygge ret meget op på. For den generation og flere af de følgende var Søværnet udelukkende skibe, der kunne sejle på de store have og vise det danske flag. Det er jo også vigtigt, at kunne gøre dette. Vi fik da også i opgangsårene efter krigen nogle flotte og moderne skibe, som man godt kunne være stolte af, Men der var ikke nogle, der tænkte ukonventionelt, og frem for alt ikke i offensive baner. Det var derfor meget vanskelig at komme igennem med noget, der lugtede en lille smule offensivt.

Sammen med Frømandskorpset voksede også en ny søofficersstand op, som i de unge år for manges vedkommende,

gennem fælles øvelser, gennem foredrag og ved almindelig sammenkomst ombord i messer o.l. samt i den almindelige hverdag, fik et indgående kendskab til Frømandskorpset og dets anvendelsesmuligheder. Det er disse officerer, der nu, i en moden alder, sidder i de stillinger, hvor Frømandskorpsets fremtid afgøres. De træffer deres afgørelser på de erfaringer, de igennem en lang officerskarriere har høstet. Det er derfor vigtigt, at man til stadighed i hverdagen har dette for øje, hvis Frømandskorpset også i fremtiden skal bevare sin plads i det danske søværn.

I gennem de sidste snart mange år kender offentligheden mest Frømandskorpset, som svært bevæbnet sømilitært indsatshold under bekæmpelse af piratvæsenet i farvandet ud for Somalia i det indiske Ocean. (Søren Konradsen / Forsvarsgalleriet)

Kortfattet referat fra generalforsamlingen i Marinehistorisk Selskab / Orlogsmuseets venner, den 6. april 2016.

1. Valg af dirigent
2. Aflæggelse af selskabets beretning
3. Forelæggelse af selskabets regnskab, herunder evt. fondsregnskaber
4. Fremsatte forslag
5. Fastsættelse af kontingent for det kommende år
6. Valg af formand, når denne er på valg
7. Valg til bestyrelsen
8. Valg af redaktør til Marinehistorisk Tidsskrift
9. Valg af revisorer
10. Eventuelt

På grund af Orlogsmuseets lukning blev generalforsamlingen afholdt i ”Brædehytten” på Holmen.

Ad 1: Dirigent: Forsamlingen valgte Torben Martinsen som dirigent. Han konstaterede, at dagsordenen var i henhold til lovene og at generalforsamlingen var lovligt indvarslet og beslutningsdygtig.

Ad 2: Selskabets beretning for 2015: Selskabet havde ved årets begyndelse 541 medlemmer og ved årets slutning 520 medlemmer. Hertil kommer medlemmerne af Modelbyggerlauget. Vi kunne godt ønske os nogle flere medlemmer, og alle anmodes om at bidrage til hvervning. Gæster kan inviteres til foredragene.

Museets fremtid: Som et led i en besparelsesrunde besluttede Nationalmuseet at sammenlægge en række museumsaktiviteter. Orlogsmuseet lukkede ved årsskiftet, og med en relativ billig flytning regner man med at genåbne (stort set) den samme udstilling i Christian den IVs gamle Tøjhus – og genåbningen bliver omkring den 27. august i år. Museets ledelse havde dog glemt, at da kongechalluppen kom ind på museet i forbindelse med Mærsk-fondens store donation til museets ombygning i slutningen af 1980’erne, så omfattede bygningsforberedelserne, at man huggede hul i muren, tog challuppen ind og

murede hullet til igen. Den omvendte proces skal man nu i gang med, og det bliver meget dyrt. Challuppen bliver indledningsvis placeret i depot i en gammel hangar på den tidligere flyvestation Værløse. Jeg skylder også i min beretning at sige, at Nationalmuseet pligtskyldigt henvendte sig til fonden for at orientere om flytteplanerne, og dem var der en vis forståelse for. Hullet i muren bliver som nævnt muret til. Nøglerne til sidebygningen i Søkvæsthuset bliver afleveret inden den 1. maj – og så er Bygningsstyrelsen klar til at andre overtager bygningen – enten ved salg eller lejemål. Ubådsinteriøret fra Spækhuggeren oppe på 2. etage pakkes ned og genopstilles - forhåbentlig om ca. 5 år - i overetagen i Tøjhuset.

Den såkaldte Vedelfond har opsparede midler til overs fra etableringen af mindesmærket for viceadmiral Vedel. Flytningen af mindesmærket bliver dog betalt over Nationalmuseets flytteudgifter, men det vides ikke, hvor det genopstilles. Et forslag er det nye Frihedsmuseum, som snart skal bygges.

Vort udmærkede selskab består jo oprindeligt af to selskaber med vidt forskellige formål: Marinehistorisk Selskab og Orlogsmuseets Venner. Kontakten til Nationalmuseet har været begrænset, og det er fortsat svært at være støtteforening for et museum drevet for statslige midler, så bestyrelsen har fortrinsvis været beskæftiget med at drive det marinehistoriske selskab. Vi er bekendt med, at der i området omkring Nationalmuseet og Slotsholmen arbejdes med at udbygge kulturtilbud i et samarbejde mellem museet, Københavns Kommune og Realdania i det såkaldte ”Bryghusprojekt”.

Bestyrelsen arbejder på at få en tilfredsstillende lokaleløsning for fremtidige møder. Mødelokalet skal ligge centralt, og der skal gerne være mulighed for spisning efter møderne, og lokaleudgiften skal være overkommelig. De seneste mødeoplysninger vil fremgå af bagsiden på Marinehistorisk Tidsskrift. Mødeaktiviteten og fremmødet har været på niveau med tidligere år. Bladet er inde i en god gænge, og redaktøren har stof nok. Den årlige udflugt gik i 2015 til Drogden Fyr, hvortil 19 medlemmer blev transporteret af Marinehjemmeværnet.

Ad 3: Regnskaberne for selskabet og det tilhørende legat blev godkendt. Der er andetsteds i dette nummer af bladet en kort beskrivelse af selskabets økonomi. Kontingentrestancer er søgt inddrevet via et brev til restanter. I fremtiden vil opkrævning nok blive udsendt med B-brev, da vi ikke kan lægge et girokort i bladet.

Ad 4: Ingen forslag modtaget inden den 1. februar 2016.

Ad 5: Kontingentet er uændret kr. 275 for ordinære medlemmer, kr. 300 for ægtepar og kr. 200 for pensionister.

Ad 6: Formanden var på valg, men ønskede ikke genvalg efter 14 år på posten. Som ny formand blev næstformanden, kommandørkaptajn Gustav Lang, valgt.

Ad 7: Den halvdel af bestyrelsen, som var på valg blev genvalgt. Da Poul Grooss ikke udtræder af bestyrelsen er der ingen ændringer til personkredsen i bestyrelsen. Poul Grooss varetager i fremtiden regnskaberne, mens Søren Nørby fortsat varetager ind- og udmeldelser, hjemmesiden m. m.

Ad 8: Tom Wismann fortsætter som redaktør af bladet.

Ad 9: Generalforsamlingen valgte Gunnar Kjems og Peter Torning Christensen som revisorer.

Ad 10: Under ”eventuelt” orienterede den nye formand om lokaleproblemerne og næste års program. Han takkede den afgående formand for indsatsen – og den afgående formand takkede dirigenten. Herefter var generalforsamlingen afsluttet.

Fuldstændigt referat samt regnskaber er omdelt til bestyrelsen.

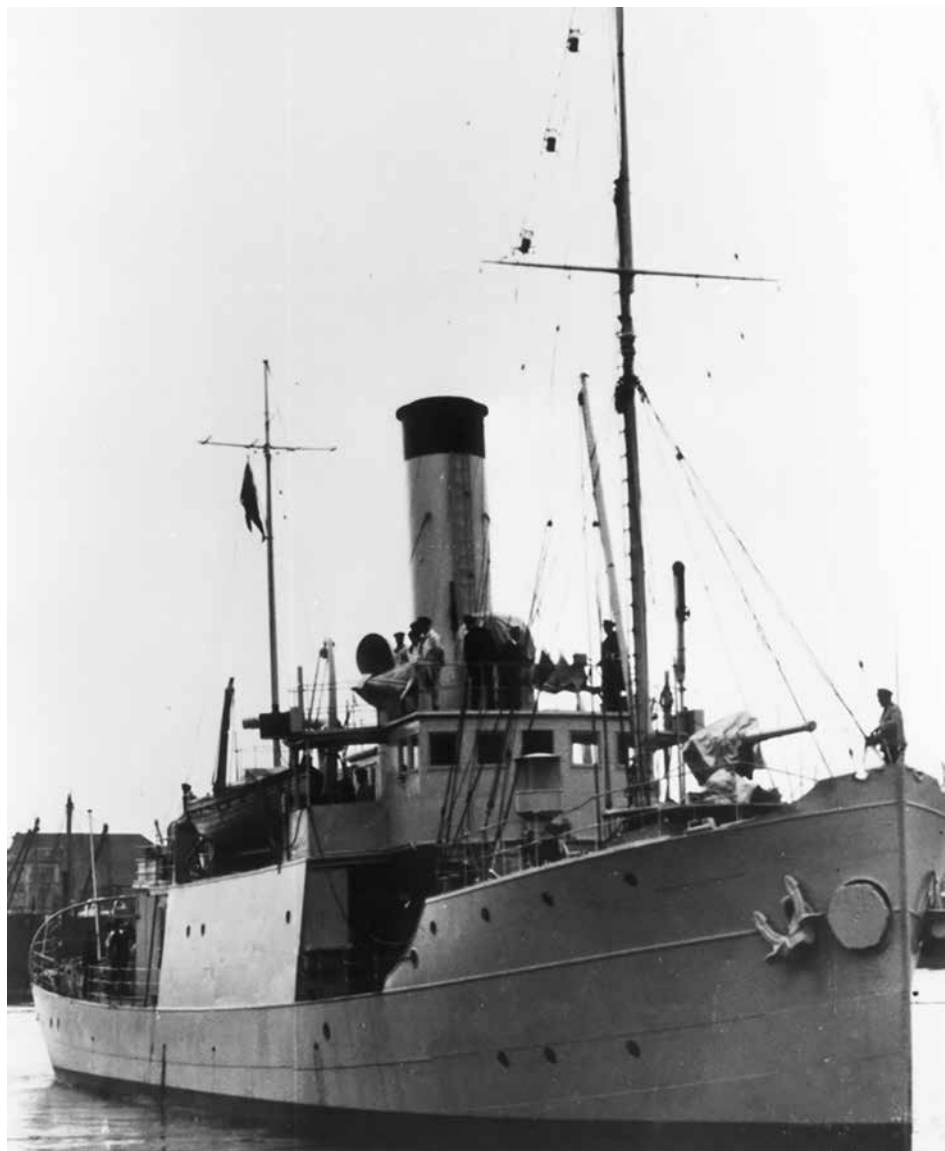
Orientering om økonomien for Selskabet og det tilknyttede legat.

Som nævnt i beretningen har vi været igennem en lidt turbulent periode med skift af kasserer og skift af bank med deraf følgende forsinkelse af regnskab for 2014. Nu foreligger der et afsluttet regnskab udført af firmaet ”Multimail” og underskrevet af den generalforsamlingsvalgte revisor – for både 2014 og 2015. Det langsomt dalende medlemstal medfører nedgang i kontingentindtægterne, og desuden har vi oplevet en negativ kursregulering på værdipapirbeholdningen i det seneste regnskabsår. Årets resultat (2015) blev et underskud på kr. 11.566, og selskabets formue beløber sig ved udgangen af 2015 til kr. 381.335.

”Kommandørkaptajn Sigurd Barfoeds

Legat” udgør en slags ”pengetank” eller reserve for selskabet. Legatets formue var ved udgangen af 2015 på kr. 764.780. Formueafkastet herfra bruges på følgende måde: De 20 % bruges til konsolidering af legatets formue, mens de resterende 80 % tages til indtægt (i det følgende regnskabsår) i Marinehistorisk Selskab/Orlogsmuseets Venner. Legatet har også været ramt af den negative kursudvikling med en negativ kursregulering på kr. 17.777 for 2015. For begge regnskabsers vedkommende ser bestyrelsen med fortrøstning på udviklingen i 2016.

Poul Grooss

Mineskibet LOSSEN. (Forsvarsgalleriet)

Ny formand for Marinehistorisk Selskab / Orlogsmuseets Venner.

Ved generalforsamlingen i MHS/OV på Nyholm onsdag den 6. april 2016, bekendtgjorde vores formand gennem de sidste 14 år, Poul Grooss, at han ønskede at træde tilbage som formand men også at han gerne ville fortsætte i bestyrelsen.

Poul Grooss' indsats som vores formand kan næppe overvurderes. Vi har haft privilegiet at kunne nyde Pouls professionelle viden og erfaring som historiker og fortæller, som et udpræget organisationstalent og i særklasse, et meget venligt menneske. **Tusind tak for din dygtige og trofaste indsats i så lang tid**, og tak for at du fortsætter i bestyrelsen, nu som vores kasserer.

Bestyrelsen havde valgt at indstille undertegnede som ny formand for selskabet. Generalforsamlingen tilsluttede sig, og derfor henvender jeg mig her til selskabets medlemmer;

Jeg har været næstformand i Marinehistorisk Selskab i de senere år, og jeg har virkelig nydt vores mødeaftener, og det hyggelige og givende samarbejde på kryds og tværs i bestyrelsen. Jeg synes også, at jeg allerede har opnået et godt greb om hvad Marinehistorisk Selskab/Orlogsmuseets Venner står for og ”gør”, og sammen med bestyrelsen glæder jeg mig så meget til at gå an med de foreliggende opgaver.

Først og fremmest vil jeg sikre, at den altid hyggelige, gode og kammeratlige stemning ved møderne fortsætter eller øges yderligere, at vi også fremover altid har spændende foredragsholdere og gode udflugter at byde på til glæde for medlemmerne. Bestyrelsen og jeg er sandelig også modtagelige for nye idéer fra jer medlemmer.... så tøv ikke med at henvende jer, hvis der er et eller andet givtigt, I synes at jeres Selskab burde ”tage fat i”.

På den korte bane er det vigtigste for os, at mødeaftenerne i København finder et godt og blivende sted at være. Siden Orlogsmuseet lukkede har vi kunnet klare os med lånte lokaler på Nyholm – men det er selvsagt helt afgørende, at bestyrelsen snarest kan meddele adressen på vores nye mødelokale.

I bedes holde jer orienteret via vores blad (det næste nummer er snart på gaden) og via vores flotte hjemmeside> www.marinehist.dk .

På gensyn!

CURRICULUM VITAE

Kommandørkaptajn

Gustav Lang

Født: 15. januar 1957 i Hovedgård

Militær karriere:	2001	Kommandørkaptajn
	1995	Orlogskaptajn
	1987	Kaptajnløjtnant
	1986	Premierløjtnant
	1983	Løjtnant
	1982	Sekondløjtnant

Tjenesteforløb:	2015-marts	Søværnets Overvågningsenhed, Chef
	2014- jan	Søværnets Officersskole, Chef
	2013- aug	Søværnets Officersskole, fg. Chef
	2013- maj	Søværnets Officersskole, stabschef
	2011- 13	Søværnets Operative Kommando, Chef for Overvågnings- og Beredskabsafdelingen, derpå Operationscenteret
	2007- 11	Søværnets Specialskole, Chef for Søværnets Våbenkursus
	2003- 06	Søværnets Taktiske Stab, Stabschef
	2002- 03.	Eskadre, Chef for korvetten NIELS JUEL og OLFERT FISCHER samt Division 21
	2001- 02	Søværnets Operative Kommando, Chef for Operationsafdelingen
	1999- 01	Søværnets Operative Kommando, Operationsofficer

1997- 99	Forsvarskommandoen, Operationssektionen
1996- 97	Næstkommanderende, korvetten NIELS JUEL
1995- 96	Søværnets Operative Kommando, Operationsofficer
1994- 95	VUT II/L Stabskursus, Sjøforsvarets Stabsskole, Oslo
1992- 94	Søværnets Operative Kommando, Operationssektionen
1990- 92	Korvetterne OLFERT FISCHER og NIELS JUEL, Operationsofficer
1989- 90	Søværnets Taktikkursus, lærer
1988- 89	Korvetten OLFERT FISCHER, 2. Operationsofficer
1987- 88	Torpedobådseskadren, Operationsofficer
1985- 87	Søværnets Officersskole, VUT I/L
1982- 85	Korvetten PETER TORDENSKIOLD, sektionsofficer
1974- 81	Konstabel, sergent, kadet

Dekorationer:

Danske: Ridder af 1. grad af Dannebrogordenen
Hæderstegnet for god tjeneste ved Søetaten med egeblad i guld (40 års tjeneste)
Forsvarets Medalje
Medaljen for International Tjeneste 1948-2009

Udenlandske: Kuwait Liberation Medal

Privat: Gift med mag.scient. Charlotte Wiin Havsteen MMD.
Privat adressen er Christian X's Allé 128, 2800 Kongens Lyngby

Orientering om flytningen af Orlogsmuseet

af Museumsinspektør *Jacob Seerup*

Som følge af beslutningen om at lukke Orlogsmuseet i de hidtidige lokaler i Søkvæsthuset på Christianshavn og flytte udstillingerne til Tøjhuset på Slotsholmen, har huset summet af aktivitet i de seneste måneder. Op til nytår var der mange, der lige skulle ind og se de smukke omgivelser en sidste gang. Fra museets side skal der lyde en stor tak til alle jer, der har været trofaste gæster igennem årene. Vi håber, at I vil glæde jer over at gense udstillingerne i nye omgivelser, når vi genåbner på Tøjhuset i august måned.

I løbet af januar og februar måned blev stort set samtlige genstande på Orlogsmuseet pakket ned med henblik på flytning. Museets personale brugte anledningen til at tjekke registreringsnumre, bevaringstilstand og andre detaljer ved hver enkelt genstand. Mange af genstandene har stået i de samme montrer siden 1989, og da monterne ikke er støvtætte, så har der været en del soignering. På grund af tidspresset har der dog desværre ikke været tid til at give genstandene den helt store tur hos konservatorerne. Enkelte af modellerne havde mindre skader, hvor for eksempel mindre stykker finér havde løsnet sig, så det var nødvendigt at lime dem fast igen. Heldigvis har vi ikke konstateret væsentlige skader på

de gamle modeller. En type skade, som vi har været bevidst om længe, har været de særdeles sarte silkesøjle på de riggede sejlskibsmodeller fra 1800-tallet, som flere steder er revnet. Vi har ønsket at bevare de oprindelige sejl, men alene den lyspåvirkning, de har fået i udstillingslokalerne, bidrager til en uundgåelig nedbrydning. Her har tekstilkonservatoren måttet udbedre rifter i sejlene ved at lime dem sammen med nye, tynde silkefelter. Det er næsten usynligt, med mindre man ser grundigt efter.

Det har i det hele taget været spændende at flytte på de mange riggede skibsmodeller. Vi har valgt at flytte dem på dage, hvor vejret egnede sig til det. Selve transporten fra Christianshavn til Slotsholmen er foregået i lukkede flyttebiler, men vejen ind på flyttebilens lad, og derfra op til 1. sal på Tøjhuset har foregået med kranløft, som dog heldigvis er forløbet uden uheld.

Museets ledelse har meldt ud, at flytningen i første omgang skulle være ”en til en”. Det betyder, at det er de samme montrer med de samme genstande, der i første omgang opstilles på Tøjhusmuseet i stort set samme rækkefølge, som man har kunnet se dem i Søkvæsthuset. Der vil blive lavet mindre revideringer af teksterne, og nogle genstande må udgå på grund af

pladsmangel. De karakteristiske bunde og bagvægge af stof i forskellige farver, som har været på Orlogsmuseet indtil nu, vil blive udskiftet med glas, hvilket vi tror, vil give et mere let og elegant udtryk i udstillingen. Teksterne vil blive trykt på gennemsigtigt folie uden på monternes glas, så vi undgår skilte inde i selve monterne. En del af teksterne vil også overgå til at blive formidlet i trykfølsomme skærme i stedet for på plancher.

To store elementer kommer ikke med i den nye udstilling i første omgang. Det er dels den hvide kongechalup, dels interiøret fra ubåden SPÆKHUGGEREN. Ubådsinteriøret er blevet nøje affotograferet og mærket, og bevaret, så vi kan rekonstruere det i en kommende udstilling. Men kongechaluppen bliver i første omgang flyttet til vores åbne magasin på Flyvestation Værløse, hvor der vil være adgang til at se den og andre store genstande på særlige dage. Her er også udstillet de originale galionsfigurer fra Holmen og samlingen af nyere søartilleri.

Flytningen af kongechaluppen er en større logistisk opgave, idet der skal slås hul i muren ind til gården, for at den kan komme ud. Det var også sådan, den kom ind i sin tid. Men det er langt fra en rutineopgave. Hultagningen forventes at finde sted i begyndelsen af april. Når chaluppen er ude, skal hullet naturligvis mures til igen. Det er den sidste genstand, der forlader huset. Og

når den er ude, så skal huset have en overhaling, så det kan afleveres i pæn stand til ejeren, Bygningsstyrelsen, som derefter skal tage stilling til, om huset skal udlejes igen eller sælges.

I det hele taget har det været en spændende proces at følge nedpakningen og flytningen. Faginspektører, konservatorer, teknisk personale, glarmestre, flyttefolk, håndværkere og mange, mange andre faggrupper arbejder sammen for at gennemføre flytningen på noget nær rekordtid. Indtil videre er projektet foran for tidsplanen, og museet regner ikke med, at der vil være problemer med at nå den aftalte deadline. Vi afleverer nøglerne til Søkvæsthuset den 1. maj, og i slutningen af august genåbner vi udstillingerne i nye rammer på Tøjhuset.

MEDDELELSER FRA ORLOGSMUSEETS MODELBYGGERLAUG

Orlogsmuseets delbyggerlaug har til huse i den gamle arrest på Nyholm, hvor der hver tirsdag er travlhed med de igangværende modelbyggeprojekter. Det kan man læse mere om herunder.

Arrangementer 2016

Da flytningen af Orlogsmuseets samlinger til Tøjhusmuseets lokaler nu er gået i gang, finder laugets ”onsdagsaftener” sted skiftende steder, men hovedsagelig på Nyholm, hvor laugethar til huse. De nærmere omstændigheder vil blive meddelt i den enkelte måneds elektroniske nyhedsbrev til laugets medlemmer.

Tak til alle fremmødte for den store interesse for laugets onsdagsaftener og for arbejdet i Arresten hver tirsdag. Det er et fornemt stykke arbejde, der bliver ydet af de mange engagerede medlemmer.

Onsdag den 6 april

Afholdt laugeth den årlige generalforsamling i Københavns Marineforenings lokaler med et pænt fremmøde. Efter generalforsamlingen holdt Poul Beck foredrag om marinemaleren Eckersberg og søslaget ved Navarino mellem en engelsk/fransk/ russisk allieret styrke mod den tyrkiske flåde.

Referat af generalforsamlingen er udsendt til medlemmerne som elektronisk nyhedsbrev.

Tirsdag den 3. maj afholdtes konstituerende bestyrelsesmøde. Niels Mejdal er ny formand for en 2-årig periode.

Efterårssæsonen er under planlægning men ligger ikke fast pt. Arrangementer annonceres i næste nummer af Marinehistorisk Tidsskrift samt i laugets elektroniske nyhedsbreve.

Søndag den 19. juni 2016 deltager laugeth i arrangementet Airshow 2016 på flyvestation Skrydstrup sammen med en række andre udstillere, blandt andre Fregatten Peder Skram, Stevnfortet, Politimuseet med flere.

Modellen af Nyholms Mastekran:

Arbejdet med at flytte modellen af mastekranen til dens blivende plads i originalen, hvor den skal anvendes som funktionsmodel i forbindelse med rundvisninger, er startet. Vi er ved at opbygge ”kajanlægget”, og vi forventer, at modellen flyttes i løbet af sommeren.

Året rundt er der med få undtagelser åbent om tirsdagen i Arresten på

Nyholm (A.H. Vedels Plads 6, 1439 K) fra kl. 10.00 til ud på aftenen. Her kan man ofte møde op mod tyve aktive laugsmedlemmer, der er optaget af de løbende projekter, som alle er velkomne til at engagere sig i. Bl.a. følgende modeller er undervejs:

Nyholms Mastekran i 1:16,
kongebåden SVANEN fra 1763 (1:36),
fregatten ROLF KRAKE fra 1955 (1:48),
korvetten TRITON fra 1955 (1:50),
en torpedo-missilbåd af WILLEMOES-
klassen fra 1975 (1:50),
fregatten PEDER SKRAM fra 1966 (1:65)

og torpedobåden GLENTEN fra 1933 (1:50).

Moderne medier

Orlogsmuseets Modelbyggerlaug er repræsenteret på internettet via en hjemmeside (www.modelbyggerlaug.dk), en interessegruppe på Facebook (Orlogsmuseets Modelbyggerlaug) samt en profil på Twitter (@Modelbyggerlaug). Alle interesserede er velkomne til at besøge hjemmesiden, melde sig til Facebookgruppen og følge os på Twitter.

Torpedobåden GLENTEN.

Hverdag på kabelminelæggeren N41 LOUGEN, sommeren 1954. Udlægning og bjærgning af kontrolleret kabelmine type 9G. Næstkommanderende, Søløjtnant 1 af reserven NA William Christensen (N.1013), dirigerer og overvåger udlægning af miner. (Forsvarsgalleriet)

Nekrolog

Museumsassistent Mogens Dithmer er død.

De, der har haft deres daglige gang på kontorerne på Orlogsmuseet i Overgaden o. Vandet frem til 2004, har ikke kunnet undgå at træffe Mogens Dithmer. Han var med til at føre museet ind i computerens tidsalder og med stor stædighed kæmpede han sig igennem de tunge manualer til dette nye redskab, som det til sidst lykkedes for ham at tæmme og derved gjorde ham uundværlig som rådgiver for de andre kollegaer. Mogens arbejdsopgaver bestod af meget forskelligt som f.eks. udsendelse af invitationer, pressemeddelelser og nyhedsbreve. Hans store faste opgave var tilrettelæggelse af Marinehistorisk Tidsskrift og museets andre skrifter.

En bibliografi over tidsskriftet udarbejdede han til stor nytteværdi for os andre. Han blev ansat på Orlogsmuseet 1.9 1986 på 3 måneders prøvetid, da han ikke havde andre referencer end en matematisk studentereksamen, hvilket dog kom ham til gode i den nye EDB-tid. Mogens besad stor flid og stædighed og han fandtes på museet fra 6 morgen til 16 om eftermiddagen. Hans tilstedeværelse fik stor betydning for den daglige drift i Orlogsmuseet, hvor han også medvirkede til opbygning af de mange særudstillinger.

liger. Han var vellidt og positiv overfor alle.

Motion for ham var en stropetur på cykel morgen og aften ud til arbejdet og hjem til boligen. Cykleriet skabte den fornøjelse for ham, at han hvert år i ferien glædede sig til at se ”Tour de France” i fjernsynet.

Da Administrationen flyttede fra Orlogsmuseet til Tøjhuset, flyttede Mogens med og udførte her lignende opgaver. Bl.a. har han digitaliseret og katalogiseret de omfattende diassamlinger. For et par år siden blev Mogens pensioneret men kom stadigvæk til sin arbejdsplads en dag om ugen som konsulent.

Mogens var født 01.10 1941 og døde sidst i marts 2016. Mogens var i ordets egentlige betydning Orlogsmuseets faktotum(denuundværlige medarbejder).

Ole Lisberg Jensen

Tidl. direktør for Orlogsmuseet

Bog anmeldelser

”Sørøvere på kongens bud” af

Niels Bjørn Hansen. Udgivet den 4. september 2015 på forlaget Den Blå Ugle. Fås i alle boghandler. Kan også rekvireres på mail@denblåugle.dk 168 sider, rigt illustreret. Pris kr. 249,95.

Journalist Niels Bjørn Hansen, blandt andet kendt fra TV (og med en fortid som signalgast i motortorpedobåde) udgav i 2013 bogen *”En visnet blomst i hæderskrandsen”* om desertører og mytterister fra slaget på Reden i 1801. Nu har han skrevet endnu en bog om perioden omkring ”Englandskrigene”, nemlig om de mange kaperer, som Danmark-Norge betjente sig af, da dobbeltmonarkiet var hårdt presset efter ”Flådens ran” i 1807.

Den dansk-norske konge tillod udstedelse af såkaldte ”kaperbreve”, som til en vis grad kunne betegnes som næringsbreve for sørøvere i majestædens tjeneste. I forbindelse med ”Flådens ran” i 1807 manglede den danske stat skibe. Desuden var englændernes tilstedeværelse i danske farvande ganske omfattende. Der blev sejlet store britiske konvojer ind og ud gennem de danske stræder, for Storbritannien var afhængig af handlen på Østersøen. Hvis man fra dansk-norsk side kunne genere den

britiske skibsfart, så var det godt. Det kunne tillige give den dansk-norske stat en ikke ubetydelig indtægt. Derfor blev der udfærdiget et sæt spilleregler om kaperi, hvor privatejede skibe udrustet med kanoner og håndvåben kunne erobre priser, indbringe dem for en prisedomstol, og hvis retten fandt, at der var tale om britiske skibe, britiske ladninger eller neutrale nationers sejlads med kontrabande, så kunne skib og last sælges. Undertiden gav det meget store afkast til kaperne, hvoraf nogle var besjælet af en stærk nationalfølelse og andre af et stort behov for hurtige penge – og det er der kommet en ganske læseværdig bog ud

af.

Forfatteren har et omfattende kendskab til de mange episoder i danske og norske farvande. Der var ofte tale om aktioner med døde og sårede på begge sider. Såfremt britiske orlogsskibe blandede sig i kampene kunne man risikere at blive taget til fange og havne i ”prisonen”, en fælles betegnelse for de mange udrangerede orlogsskibe, som lå ankret op på reden ud for de britiske flådebaser. Der var tale om krigsfangelejr til søs, og kaperne blev betragtet som krigsfanger.

Kaperne opererede i store områder, fra Vadehavet, hele Den jyske Vestkyst, Sydnorge, Kattegat, Storebælt, Øresund og området omkring Bornholm og Ertholmene. Ofte sikrede de sig ved at kapre skibe nær skanser i land, hvor kanoner hurtigt kunne skaffe

støtte mod en eventuel overmagt. Der er spændende beretninger om krigslist, pludselig stor rigdom, tragedier, død og ulykke.

Bogen er udstyret med noter, personregister og en oversigt over de skibstyper, som blev brugt af de involverede parter. Der er mange gode illustrationer, fortrinsvis malerier, fra kapertiden. Bogen tegner et godt billede af livet i Danmark-Norge under Englandskrigene samt om Storbritanniens problemer under Napoleonskrigene. På trods af de mange dansk-norske kanonbåde og kaperne kunne indsatsen ikke ændre på den britiske tilstedeværelse – og den britiske overmagt.

Poul Grooss,
kommandør, (pensioneret).

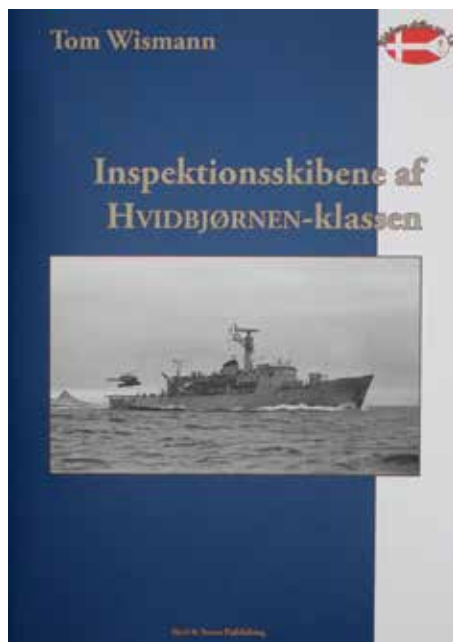
Inspektionsskibene af HVIDBJØRNEN-klassen

af *Tom Wismann*.

Udgivet i november 2015 af Steel & Stone Publishing. Bestilling tlf. 2287 2029, e-mail twismann@gmail.com eller www.flaadensskibe.dk
46 sider rigt illustreret. Pris kr. 110 + forsendelse.

Udgivelsen er nr. 13 i serien om Flådens skibe, og den har formentlig været savnet af de mange, som i tidens løb har forrettet tjeneste på disse fantastiske skibe, som blev både slidt op og slidt ned under barske betingelser i Nordatlanten. Forfatteren beskriver først de skibe, som Flåden kunne stille med på Færøerne og Grønland efter krigen, og de fleste af dem var ikke bygget specielt med henblik på inspektionstjenesten.

En række ”Grønlandsfregatter” figurerede jævnlige i planlægningen, uden at det udmøntede sig i bygning af nye skibe, men i januar 1959 var man nået så langt, at Forsvarsministeriet søgte bevilling til bygning af to helikopterbærende enheder. Ni dage senere forliste det nye passagerskib ”Hans Hedtoft” fra Den Kongelige Grønlandske Handel, og det satte for alvor skub i projekteringen af nye enheder. I stedet for store og små enheder blev der politisk enighed om at bygge fire enheder, som var så

store, at de kunne bære en helikopter. Det projekt resulterede i de fire inspektionsskibe ”Hvidbjørnen”, ”Vædderen”, ”Ingolf” og ”Fylla”.

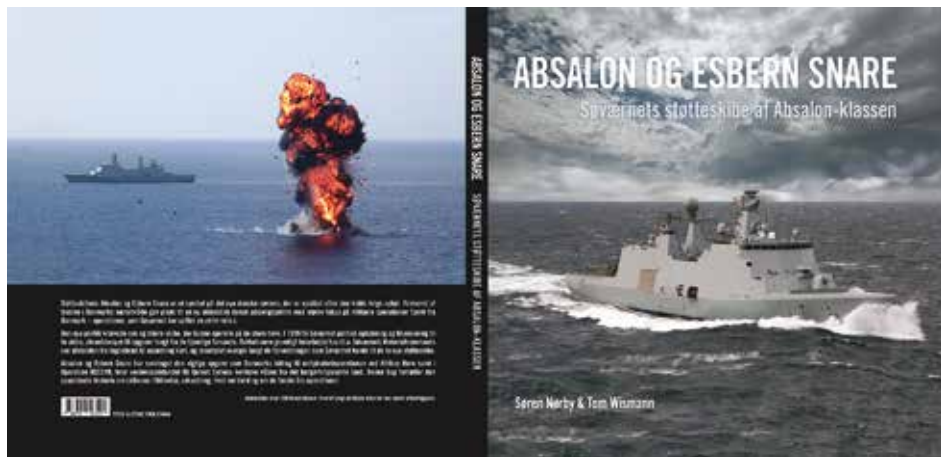
Skibene blev bygget på forskellige værfter, og der er udmærkede fotos af selve opbygningen. Herefter er der en grundig gennemgang af overbygning, aptering, messer, banjer, operationsrum, radiatorer, sonar og meget mere. Der er meget detaljerede tegninger fra Orlogsværftet med ”generalarrangement”. Herefter følger en detaljeret beskrivelse af hele maskinarrangementet og herefter lidt om skibenes beskedne bevæbning. I 1930’erne medbragte inspektionsskibene egne søfly på

Grønland. I 1963 fik man så helikoptere om bord. Piloterne var uddannede søofficerer, medens teknikerne gjorde tjeneste i Flyvevåbnet. Det var først den franske *Alouette*-helikopter, siden den britiske *Lynx*. Endelig følger der lidt om sejlads i is og så lidt om tjenesten om bord. Den sidste beskrivelse omfatter vagttjeneste, de forskellige ”ruller”, fritid, skafning med mere. Illustrationerne omfatter issejlads, sej-

lads i hårdt vejr, fiskeriinspektion samt Orlogsværftets datablad. Der er endvidere en kronologisk oversigt over cheferne i alle fire skibe. Det er en god beskrivelse af inspektionsskibene og inspektionstjenesten suppleret med relevante illustrationer. Alt i alt et flot hæfte, som vil glæde mange gamle inspektionsskibssejlere og andre med interesse for Flådens skibe.

Poul Grooss,
kommandør, (pensioneret)

”ABSALON og ESBERN SNARE”
 af Søren Nørby & Tom Wismann.
 Udgivet den 15. april 2016 på forlaget
 Steel & Stone Publishing. 104 sider
 rigt illustreret. Bogen kan bestilles på
www.flaadensskibe.dk eller noerby@gmail.com Pris kr. 300 + forsendelse.

Bogen har undertitlen: ”Søværnets støtteskibe af ABSALON-klassen”. Det er en særdeles præsentabel bog i flot format med mange farvelagte illustrationer, som understreger teksten om behovet for store skibe til søværnet efter murens fald. Alle læsere med interesse for søværnet kan få glæde af denne bog, som forklarer baggrunden for de tekniske krav, som lå til grund for bygningen af de to skibe kort efter årtusindskiftet. Man behøver ingen teknisk indsigt, for problemer og løsninger bliver beskrevet kort og præcist.

Indledningsvis behandler forfatterne overgangen fra Den kolde Krig til et globalt virke, og allerede her begynder kravene til design og bygning af de to store, nye skibe at tegne sig. De skal kunne operere langt fra hjemmebasen i længere tid. De skal kunne operere under fremmede himmelstrøg og samarbejde med enheder fra andre flådestyrker. Ønskelisten er stor, men et af kravene er ”designed to cost”, og det færdige resultat har da også skabt interesse og beundring ude omkring i den store verden. Danmark har fået to orlogsskibe, som har tilsvarende kapaciteter som de nye norske fregatter, men Danmark har fået dem til en samlet pris for mindre end en enkelt norsk fregat.

I projekteringsfasen følger læseren modeller og modelforsøg omkring skrogtype, sødygtighed, fart og meget andet. Store og små problemer melder

sig, og da skibene omsider blev færdige, så skulle de testes på søprøver, fortrinsvis i hårdt vejr. Det var noget, som blev udført i samarbejdet med Lindøværftet, som stod for bygningen, og læseren kan også her se, hvorledes problemer konstateres og hvorledes de efterfølgende søges afhjulpet.

Lindøværftet stod for bygningen af selve skibet, medens søværnet tog sig af installation af størsteparten af våbensystemerne og elektronikken om bord. Sidstnævnte er en større proces, som tog 4 år fra et skib var sejlklar til det var operationsklar. Bogen indeholder en udmærket gennemgang med omtale af hvert enkelt våbensystem.

ABSALON-klassen har mange andre kapaciteter, som kræver en forklaring, og der redegøres udmærket for brug af helikoptere, ”indsatsfartøjer” og diverse gummibåde. Der er også omtale af skibenes nuværende og fremtidige muligheder for at medbringe en stab til en flådestyrke, et hospital på ”flexdækket”, hvis Folketinget

bevilger penge til det, medbringe en mindre hærstyrke med kampvogne, indsats af specialstyrker etc. De to skibe har allerede været indsat i en række krævende operationer, som blandt andet har omfattet flere længerevarende indsatser mod pirater samt fjernelse af kemiske våben fra kampzonen i Syrien.

Endelig er der et kapitel om dagligdagen om bord i støtteskibene, som i mange henseender virker meget luk-suriøse i forhold til tidligere danske orlogsskibe, som kom knap så meget omkring i verden.

Bogen er forsynet med originale tegninger over skibene, tekniske oplysninger samt om de to skibes våben-skjolde. Bagest findes en litteraturfortegnelse med forslag til yderligere læsning. En varm tak til forfatterne for at bringe denne bog på markedet.

Poul Grooss,
kommandør (pensioneret)

VIGTIGT! Det årlige kontingent. VIGTIGT!

Kontingentet for 2016 opkræves pr. brev med indbetalingskort til posthus eller via netbank. Kontingentet er uændret:

Kr. 275 for ordinære medlemmer,

Kr. 300 for ægtepar og

Kr. 200 for pensionister.

Beløbet bedes først overført, når opkrævningen er modtaget. Det vil lette identifikationen af afsenderen, som undertiden volder problemer.

**MEDDELELSER FRA
ORLOGSMUSEETS VENNER / MARINEHISTORISK SELSKAB**

Arrangementer sæsonen 2016 - 2017

Alle foredrag og generalforsamling:

Bræddehytten på Holmen - indtil andet annonceres - hold øje med hjemmesiden.

26. oktober 2016 kl. 19.30

Direktør for fregatten JYLLAND *Benno Buch-Blæsild*.

Fra Sejl til Damp – om fregatten Jylland

30. november 2016 kl. 19.30

Tom Wismann

Fra Træ til Stål – om overgang til panserskibe

25. januar 2017

Poul Grooss

Søkrigen i Middelhavet 1939 - 1945

22. februar 2017

Finn Wiberg

Dynekilen - Tordenskjolds ødelæggelse af den svenske transportflåde 1716

5. april 2017

Generalforsamling med efterfølgende historiske foto.

Efter onsdagsforedragene og generalforsamlingen er der mulighed for at få 2 stk.
smørrebrød med øl og kaffe for i alt 120 kr.

Tilmeldinger til foredragsaftener og generalforsamling til Trine@Kjems.com
eller telefon 2990-6015. Det skal præciseres, at tilmelding til spisning skal ske
senest **mandag kl. 12.00**, før det pågældende foredrag/generalforsamling.